

Tulevan hallituksen on uskallettava lopettaa työnantajien syrjintä

Helsingin Sanomien pääkirjoituksilla 16.5.2023 todettiin, että ”näyttää siltä, että SAK:lle kelpaa paikallinen sopiminen, mutta nykyehdoin. SAK:lle raja menee edelleen siinä, saavatko myös järjestäytymättömät työnantajat sopia työehtoista työpaikoilla toisin kuin työehtosopimuksessa sanotaan. Asia on juuri nyt ajankohtainen, sillä meneillään olevissa hallitusneuvotteluissa linjataan varmasti jotain myös paikallisen sopimisen ehdoista”. SAK:n työmarkkinapäällikkö kommentoi kyseistä kirjoitusta HS:n mielipidesivulla 20.5.2023 toteamalla HS:n todenneen osuvasti paikallisen sopimisen käyvän ay-liikkeelle ”nykyehdoin”.

Asia on todellakin mitä ajankohtaisiin. On mielenkiintoista nähdä, mitä hallitusneuvotteluissa uskalletaan tältä osin linjata. Mutta se, että Suomessa edes keskustellaan siitä, että saako järjestäytymättömiä* työnantajia edelleen syrjiä, kuten on tehty jo vuosikymmenten ajan, osoittaa hyvin sen, miten ala-arvoisesti ja epäluuloisesti suomalainen yhteiskunta suhtautuu yrityksiin. Erityisesti niihin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin, jotka eivät halua syystä tai toisesta kuulua työnantajaliittoon.

Poliitikkojen ja median toimesta korostetaan lähes joka käännteessä yhdenvertaisuutta, tasapuolisuutta, yhdistymisvapautta ja samanlaisia pelisääntöjä. Poliitikot, kuten myös ay-liikkeen edustajat, käyttävät usein korostaessaan jonkin asian tärkeyttä sanoja oikeudenmukaisuus ja kohtuullisuus. Mutta jostain syystä näiden hienojen sanojen taustalla olevien periaatteiden ei tule koskea yrityksiä, jotka eivät kuulu työnantajaliittoon. Näitä yrityksiä käsitellään suomalaisessa työolainsäädännössä poliitikkojen suosioisella avustuksella alimpaan kastiin kuuluvina. Näitä yrityksiä kaivataan lähinnä työllistämään kansalaisia. Muutoin niillä ei tarvitse olla tasa-arvoisia oikeuksia, jolleivät ne liity työnantajaliittoon. Erilaisten vaalien alla nämä yritykset kyllä kelpaavat poliitikkojen vaalirahoituksen tukemiseen ja juhlapuheiden kohteeksi. Mutta siihen se sitten jääkin.

Vuosikymmenien ajan ay-liikkeen vaatimuksesta suomalainen yhteiskunta on hyväksynyt järjestäytymättömien yritysten syrjinnän.** Tämä on myös hyvä esimerkki ay-liikkeen mielettömästä valta-asemasta Suomessa. Aivan samalla tavoin kuin suomalaiset poliitikot myötäilivät yli puoli vuosisataa itäistä naapurimaatamme, suomalaiset poliitikot median avustamana tekevät sitä tässä asiassa edelleen ay-liikkeen suuntaan. Pienten ja keskisuurten yritysten syrjintä on koettu pieneksi mitättömäksi haitaksi ay-liikkeen suuttumuksen rinnalla. Tämä syrjintä on niin syvällä yhteiskuntamme selkärangassa, että päättävissä asemassa olevat ihmiset ovat halunneet kokea sen hyväksyttävänä ja normaalina asiantilana. Pikemminkin tämänkaltaisia kirjoituksia ja niiden tarkoitusperiä halutaan paheksua ja kummastella.

Tämä syrjintä on niin syvällä yhteiskuntamme selkärangassa, että päättävissä asemassa olevat ihmiset ovat halunneet kokea sen hyväksyttävänä ja normaalina asiantilana.

Yleissitova työehtosopimusjärjestelmä on jo itsessään sopimusoikeudellisesti hyvin kyseenalainen. Siinä kaksi tahoja, eli järjestäytyneet liitot, sopivat työehtosopimukseen liittyvistä asioista työnantajaliittoon kuulumattomia työnantajayrityksiä sitovasti. Yleissitovuusjärjestelmää voidaan kuitenkin perustella sillä tavoitteella, että samalla toimialalla toimivat yritykset pelaisivat lähtökohtaisesti samoilla pelisäännöillä. Mutta jollain käsittämättömällä tavalla on kuitenkin päätetty säätää työolainsäädäntöme sellaiseksi, että järjestäytyneet työnantajat saavat pelata paremmilla pelisäännöillä kuin heidän kanssaan samalla toimialalla kilpailevat järjestäytymättömät työnantajat. Suomalainen työolainsäädäntö siis rankaisee järjestäytymättömiä yrityksiä siitä, että he eivät syystä tai toisesta kuulu työnantajaliittoon. Tuo on täysin käsittämätöntä, mutta Suomessa voimassa olevaa työolainsäädäntöä. Kaiken lisäksi yksittäiset työnantajaliittoon kuuluvat (suur)yritykset voivat sopia/sopivat työntekijäliiton kanssa ns. ”kahden kesken” vielä paremmista työsuhteen ehdoista, mihin järjestäytymättömillä yrityksillä ei luonnollisestikaan ole mahdollisuutta.

Monet tahot haluavat varmasti nähdä edellä mainitut näemykseni ay-liikkeen vastaisina. Sitä ne eivät kuitenkaan ole. On selvää, että ay-liikettä tarvitaan, koska jos ay-liikettä ei olisi, monet työnantajat käyttäisivät valtaansa väärin. Yksittäisissä yrityksissä näin tapahtuu nykypäivänä ay-liikkeen olemassaolosta huolimatta. Ja näin tapahtuu ihan yhtä lailla sekä järjestäytyneessä kuin järjestäytymättömässä kentässä. Järjestäytymättömien yritysten syrjinnässä on tosiasiaa kuitenkin kyse vain ay-liikkeen valtopoliitikasta ja ay-liikkeen nykyisen valtavan valta-aseman säilyttämisestä.

On hienoa, että Suomen Yrittäjien lisäksi myös EK:n puolella on tähän asiaan vihdoon herätty, ja nyt myös EK ajaa tämän syrjinnän lopettamista. Mutta aika näyttää mihin toimiin ay-liike ryhtyy, jos tai toivottavasti kun tuleva hallitus uskaltaa lähteä toimiin tämän käsittämättömän epäkohdan poistamiseksi. Olisihan se aikamoista, jos ay-liike valtopoliittisista syistä päättäisi lähteä uhkaamaan tulevaa hallitusta lakoilla, vaikkapa esimerkiksi yleislakolla. Jos näin kuitenkin käy, mielenkiintoista on nähdä, millaiset perustelut luova ay-liike toiminnalleen kehtaa keksiä.

Mika Väyrynen

* Yleissitovuuden perusteella työehtosopimusta noudattavia järjestäytymättömiä työnantajia on noin 50 000 ja niissä työskentelee yli 250 000 työntekijää.

** Työnantajaliitotkaan eivät ole tätä syrjintää vuosien varrella suuresti vastustaneet, koska ne ovat hyötäneet tilanteesta.